

„Otthon nélkül – családok a bizonytalan jövő árnyékában”
Felmérés a magas támogatási szükségletű felnőttek elhelyezési lehetőségeiről, a családokra nehezedő terhekről.

Készítette:

Aléné Kucsera Andrea

érintett szülő,

gyógypedagógus

2026

Tartalomjegyzék

1. Nyitó gondolatok	2
2. A felmérés elemzése	4
3. Összefoglalás	13
4. Helyzetjelentés a jelenlegi ellátásokról	14
5. A teljesség igénye nélküli javaslatok, fejlesztési irányok	21
6. Társadalmi összkép	22
7. Zárszó	23
Felhasznált irodalom, jogszabályok	24
1. sz. melléklet	25
18-23 éves korosztály (2. sz. melléklet).....	26
24-25 éves korosztály (3. sz. melléklet).....	28
26-30 éves korosztály (4. sz. melléklet).....	29
30-40 éves korosztály (5. sz. melléklet).....	31
40-50, 50-60 éves korosztály (6. sz. melléklet).....	33

1. Nyitó gondolatok

1997. decemberében született Patrícia nevű kislányunk, aki súlyos oxigénhiánnyal érkezett. Az elmúlt években megtapasztaltuk, milyen nehézségekkel jár egy súlyosan-halmozottan sérült gyermek nevelése – **pontosabban nem is vele nehéz, hanem azokkal a körülményekkel, amelyek a mindennapokat megterhelik.** A sajátos nevelési igényű tanulók irányelve alapján ez a diagnózis „Az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében az alapvető humán funkciók – mint a kommunikáció, a mozgás, a megismerő funkciók, az érzékelés-észlelés és az önkiszolgálás – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű funkciózavar tapasztalható. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, **így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet.**” (A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei, 32.o.) A magas támogatási szükséglet olyan állapotot jelöl, amelyben az egyén a mindennapi élet több területén rendszeres, intenzív vagy teljes támogatást igényel. (Sándor A., 2018)

Ezzel az állapottal nemcsak az érintett személy, hanem a család is számtalan korlátba ütközik.

A családok helyzetét nehezítő körülmények – a teljesség igénye nélkül - közé tartozik:

- ✚ Az akadályozott személyeket és családjaikat övező előítéletek.
- ✚ A lakóhely távolsága a gyógypedagógiai ellátástól, az egészségügytől, a szociális intézményektől.
- ✚ Az egészségügyi, oktatási, szociális rendszerből hiányzó szakemberek.
- ✚ Az egészségügyben tapasztalt közgyógyellátási rendszer hiányosságai, állandó negatív irányú változásai. (Pld.: a jó minőségű pelenkák egyik napról a másikra kerülnek le a támogatási listáról.)
- ✚ A társadalmi befogadás és elfogadás még mindig gyerekcipőben jár.
- ✚ A 0-24 órás ápolási feladatok melletti munkanélküliség/munkavállalási korlátok, ebből adódó anyagi terhek.

Ha egy család vállalja, hogy a nyilvánosság előtt is megmutatja felnőtt, halmozottan sérült gyermekét – akár olyan állapotban is, amely testi deformitásokkal vagy önkéntelen tünetekkel, - például nyálcsorgatással jár - gyakran bámuló, sajnálkozó tekintetek, összeségások kísérik, csak úgy, mint azokat, akik viselkedésükben, kinézetükben eltérnek az átlagostól.

Patrícia születése óta mindig sikerült megtalálnunk az állapotának legmegfelelőbb ellátást, intézményt. Igaz, ehhez többször kellett költöznünk, de kiszámítható volt életünk minden mozzanata. (<https://www.alepatricia.hu/>) 2024-ben viszont egyik pillanatról a másikra szűnt meg

a biztonság. Lakóhelyünkön Békéscsabán, - forráshiányra hivatkozva – annak a nappali intézménynek (Mozgáskorlátozottak Békés Megyei Egyesülete Napraforgó Központ Fogyatékosok Nappali Intézménye) zárták be 2024. október 1-jével a kapuit, ahova Patrícia is járt mindennap, és ahol a szakemberek, gondozók jelenléte ideális volt. Azért is (volt) rendkívül szomorú ez a történet, mert az azt megelőző években jelentős EU-s pályázati pénzből bővítették az intézményt. Egy külső helyszínről költöztették be a nappali intézményt a központi épületbe, ezzel is költséghatékonyabbá kívánták tenni a gazdálkodást. A kibővített épület átadó ünnepségén 2023-ban még a mi gyermekeink is címlapon voltak, majd 2024-ben jött a „hideg zuhany”.

A nappali intézmény bezárását követően a legsúlyosabb állapotban lévő fiatalok - közöttük Patrícia is - kerültek a legnehezebb helyzetbe, hiszen a mi gyermekeink (komplex problémájuk miatt) „nehezen voltak beilleszthetők” más nappali intézménybe. A kedvezőbb állapotú fiatalokat felvették egyházi, vagy más civil fenntartású intézményekbe. Páran szülők az önkormányzathoz fordultunk segítségért, és így, egy idősök otthonában! kapott helyet a nappali intézmény. Sajnos szülőként, szakemberként is hamar rá kellett jönnöm, hogy a tapasztalat, a felkészültség hiányában ez nem az a hely, amit kerestünk. Így, 2025 januárja óta Patrícia a mezőberényi Fogjunk Össze Közhasznú Egyesület, Földi Harmóniaházába jár, pontosabban naponta visszük és hozzuk.

A saját történetünk indított arra, hogy kíváncsi legyek, más családok hogyan oldják meg sérült, felnőtt gyermekükkel a mindennapokat? Vannak-e segítők, támogatók az érintett családok közelében?

A családok visszajelzései és saját tapasztalataim alapján – tudatosan előnyben részesítem a ‘magas támogatási szükségletű’, ‘akadályozott’ kifejezéseket. Az elmúlt évtizedek társadalmi megnyilvánulása a fogyatékos jelzőnek **kizárólagosan a negatív minősítése alapján ítélte meg a célcsoportot**, degradálva (tisztelet a kivételnek) az érintett gyermekeket/felnőtteket.

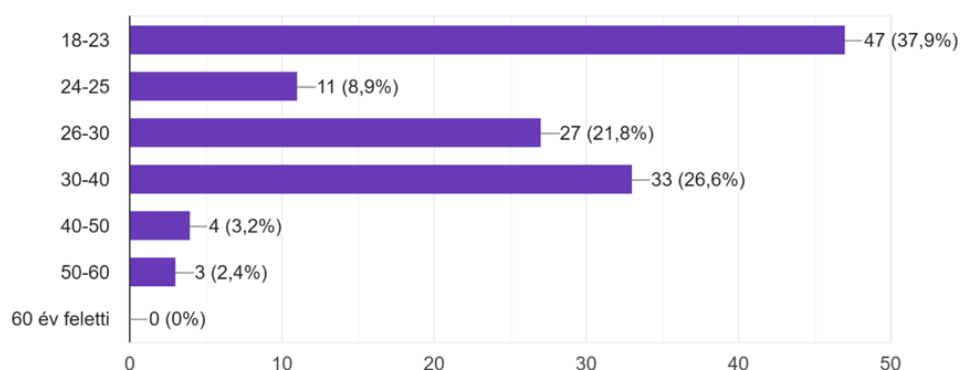
Bízom benne, hogy egyszer (inkább előbb, mint utóbb) a fogyatékos, fogyatékkal élő **deficit-orientált kifejezést következetesen felváltja az akadályozott, korlátozott, vagy magas támogatási szükségletű kifejezés**, mert biztos vagyok benne, hogy a fogalom-/jelzőcsere - idővel - **a társadalmi befogadásra is pozitív hatással lenne.**

Tehát Patríciával és a velünk történt események inspiráltak arra, hogy egy kérdőíven keresztül feltérképezsem azon családok helyzetét, akik magas támogatási szükségletű, 18 éves kort betöltött fiatal otthoni ellátását kénytelenek biztosítani.

2. A felmérés elemzése

A kérdőíves felmérés 2025-ben készült online formában, országos eléréssel. A kérdőív célja az volt, hogy képet adjon a magas támogatási szükségletű, 18 év feletti személyeket nevelő családok jelenlegi helyzetéről, különös tekintettel az ellátórendszerre, az intézményi lehetőségekre, valamint a családokra nehezedő fizikai, lelki és anyagi terhekre. A kérdőívet összesen 124 család töltötte ki Magyarország különböző településeiről. (1. sz. melléklet) A válaszadás önkéntes és anonim módon történt. A felmérés nem tekinthető reprezentatív kutatásnak, ugyanakkor fontos helyzetképet nyújt az érintett családok mindennapi tapasztalatairól és nehézségeiről.

Az érintett személyek életkori megoszlása

A legtöbb kitöltés a 18-23 éves korosztályt érinti, összesen 47 családban van ebben a korosztályban érintett fiatal. (2. sz. melléklet)

Heti 20 órás fejlesztő nevelés oktatásban 16-an, egyéni fejlesztő nevelés-oktatásban (heti 5 vagy 10 órára mennek be az érintettek az intézménybe, vagy a pedagógus megy ki a családhoz) 4-en teljesítik tankötelezettségüket. Ez az a csoport, akik pár éven belül szintén kikerülnek az iskolai rendszerből. Egyetlen 24-25 éves fiatal van abban a szerencsés helyzetben, hogy még mindig a fejlesztő nevelésben tölti mindennapjait. A jelenlegi törvényi rendelkezés alapján ez az a korcsoport a fejlesztő-nevelés oktatásban, akiknek **NINCS LEHETŐSÉGÜK** a nappali tagozatos köznevelési ellátásban 25 éves korig részt venni. Képességeiket illetően az értelmi akadályozottság a vezető tünet, de jelentős a verbális kommunikációjukban, a mozgásukban akadályozott fiatal is. Autizmus és 1 esetben tanulásban akadályozott (Azok a gyermekek/személyek, akiknél nem társul más akadályozottság, nem tekinthetők halmozottan sérültnek.) diagnózis került feltüntetésre.

Készségfejlesztő iskolába viszonylag kevesen, tizenhárman járnak, de tekintettel a fiatalok állapotára, ez a létszám is öröme ad okot. A tizenhárom érintett közül, 1 kivételével – mindannyian értelmileg akadályozottak. Három esetben „csak” értelmileg akadályozottságról

írnak a szülők, társuló tünet nélkül. Az értelmi akadályozottság mellett mozgássérültséggel hárman küzdenek. Társuló tünetként a verbális kommunikációs akadályokat, az autizmust és az érzékszervi sérülést tüntették még föl a gondviselők.

Fogyatékosok nappali intézményébe ebből a korosztályból mindösszesen 3 fiatal jár. 1 autista, 2 értelmileg akadályozott, akik közül egyikőjük mozgássérült is.

Három fiatal esetében nyilatkoztak úgy a szülők/gondviselők, hogy gyermekük fogyatékosok ápoló gondozó otthonában van elhelyezve.

Sajnos, már ebből a viszonylag fiatal korosztályból is többen, heten kényszerülnek otthoni, családi ellátásra. Három olyan kitöltés is érkezett, ahol egy területen tüntettek fel a szülők sérülést, ami - tekintettel a családban történő gondozásra - súlyos állapotot tételez föl. Az egyetlen ép intellektusú fiatal diagnózisa mellett feltételezhető (súlyos) társuló sérülés, ami azonban nem szerepelt a kérdőív válaszában.

A 24-25 éves korosztály (3. sz. melléklet)

Ebben a korosztályban is van négy fiatal, aki még a készségfejlesztő iskola biztonságos falai között gyakorolja a mindennapos iskolába járást. Hárman fogyatékosok nappali intézményében, és hárman a családdal töltik mindennapjaikat. Kivétel nélkül minden érintett fiatal értelmileg akadályozott, ezen kívül társuló sérülésként a verbális kommunikációs érintettség, a mozgássérültség, az érzékszervi sérülés és az autizmus jelenik meg.

A 26-30 éves korosztály (4. sz. melléklet)

A kérdőívet ebből a célcsoportból huszonhét család töltötte ki. Ez az az időszak, ahol már csak szociális ellátásban részesülhetnek a fiatalok, hiszen korosztályukból adóan legkésőbb 25 éves korukban befejeződik az iskolába járás lehetősége. A válaszok elemzésénél ennél a korosztálynál már vártam, hogy megjelenjen a fogyatékosok ápoló-gondozó otthona vagy a támogatott lakhatás az ellátási formák között, de egyetlen család sem választotta ezen lehetőségeket. Tizennégyen nyilatkoztak úgy, hogy gyermekeik a fogyatékosok nappali intézményébe jár, **tizenhárom családnak sajnos erre sincs lehetősége, így a sérült fiatal a családdal tölti mindennapjait.** A huszonhét családból tizennégy esetében a halmozott sérülés egyik jellemző tünete a mozgássérültség is jelen van, ami plusz terheket ró a családok mindennapjaira.

A 30-40 éves korosztály (5. sz. melléklet)

Ezen korosztály már idősödő szülőket feltételez. Ha viszonylag korán (20 évesen) adott életet gyermekének egy édesanya, most 50-60 év között lehet. **Saját tapasztalatom alapján, korunk**

előrehaladtával napi szinten uralja gondolatainkat sérült gyermekünk jövőjének kérdése, ugyanakkor testünk is érzi a mozgássérült „gyermekünk” emelgetésével járó fokozott terhelést. A kérdőívet kitöltők között (a 18-23 évesek után) ez a második legnagyobb kitöltést közlők (harminchárom) létszáma. Nappali intézménybe tizenhat érintett jár, **tizenkét család** esetében sajnos még erre sincs lehetőség, **ők 0-24 órában a család gondozásában töltik mindennapjaikat. A harminchárom nyilatkozó szülő közül mindössze két családnak sikerült támogatott lakhatásban elhelyezni felnőtt gyermekét, szintén két családnak fogyatékosok ápoló-gondozó otthonában.** Diagnózisok tekintetében az értelmileg akadályozottság a leggyakoribb tünet, ezen túl érzékszervi sérülés, mozgássérülés, verbális akadályozottság és autizmus szerepel a válaszok között.

A 40-50, 50-60 éves korosztály (6. sz. melléklet)

A kérdőív szerkesztésekor feltételeztem, hogy ennek a kérdésnek a válaszai között, túlnyomó többségben az ápoló gondozó otthonok és a támogatott lakhatási formák fognak megjelenni, hiszen a szülők életkora 60 és 80 év közé tehető. Egyetlen válasz sem igazolta a feltevésemet. A hét válaszadó család közül mindannyian otthon gondozzák sérült, felnőtt „gyermekiket”. Egy család esetében nappali intézményi ellátás segíti a szülők mindennapjait, de az esti, hétféligi gondozási feladatok ebben az esetben is az idős szülő(k)re hárul. Négy család esetében az érintett személy mozgássérült is, amely tovább nehezítheti a mindennapokat. **Ilyen idős szülők esetén feltételezhető, hogy már maguk is segítségre, támogatásra szorul(ná)nak.**

✚ A következő diagram a családok lakóhelyének távolságát ábrázolja az ellátást végző szolgáltatók között.

A 124 családból 44 család nyilatkozott úgy, hogy lakóhelyüktől távolabb biztosítják gyermeküknek az ellátást. A legtöbb család (negyven) 10 és 50 km-es körzetben szállítja gyermekét az iskolai vagy nappali intézményi ellátás céljából. Ez a tény további akadályokat gördít(het) a családok elé, hiszen napi szinten, megszervezni egy halmozottan sérült személy szállítását - akár a család, akár támogató szolgálat által történik - jelentős plusz terhet jelent a családok mindennapjaiban. **Négy intézmény esetében (ápoló-gondozó otthonok, támogatott lakhatás) jelöltek a családok 50 és 200 km közötti távolságot.** Ez az utazások szervezésén túl anyagi terhet is jelent, hiszen az intézményekbe történő szállítást nem finanszírozza az ellátó rendszer a családok számára. Ez, a mindennapokat érintő nappali intézményekbe történő szállításokra is igaz. **Saját tapasztalat is. Naponta saját költségen 40 km-t utazunk Patríciával a nappali intézménybe.** Ha támogató szolgálattal megoldható a sérült személyek utaztatása, akkor az, - többnyire - költséghatékonyabb, mint a saját gépjármű használata, de gyakran még ez is megfizethetetlen az érintett családok számára. Az időjárás viszontagságai is kihívást jelentenek. Súlyosan-halmozottan sérült, kerekesszékes ember szállításánál hosszabb időbe telik mire a gépjárműbe betesszük, és onnan kivesszük a sérült személyt. Ilyenkor az eső, a hóesés, a vihar „nem a barátunk”, de nincs mindig lehetőségünk alkalmazkodni az olykor több napig tartó borús, esős, őszi, téli időjáráshoz.

 Az iskolai kereteken túl, az intézmények fenntartóira vonatkozó kérdésekre a következő válaszok érkeztek:

Nappali intézményekben összesen harminchat személy tölti mindennapjait:

Önkormányzati	16
Alapítványi/egyesületi	19
Egyéb fenntartó	1

Az ápoló - gondozó otthonok/ támogatott lakhatást (összesen hét esetben) igénybe vevők közül:

Állami	3
Alapítványi/egyesületi	4

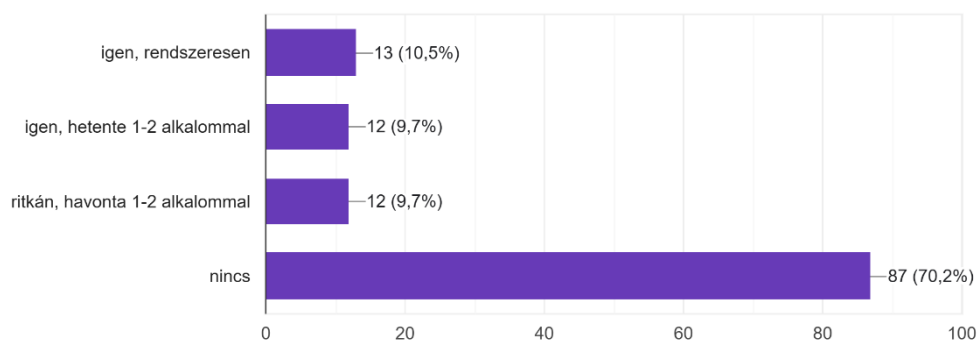
A fogyatékosok nappali intézményének fenntartása az önkormányzatok kötelező szociális alapszolgáltatási feladatellátásába tartozik. (Szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 86. § (2) bekezdés c) pontja) Az ápoló-gondozó otthonok, a

lakóotthonok, a támogatott lakhatás: személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátási formák, amit szintén a fenti törvény 57.§ 2) bekezdése tartalmaz. A feldolgozott adatok is mutatják: a civil szervezetek, az egyházak nagyobb szeletet vállalnak a felnőtt, sérült emberek ellátásában.

A következő kérdések a családok támogatására, segítségére vonatkoztak

Ha veletek él otthon a gyermeketek, van segítségetek?

124 válasz

Rendkívül szomorú, hogy a válaszadó szülők 70%-nak egyáltalán nincs segítsége felnőtt gyermekeik ellátásában. Ez azt jelenti, hogy a nap 24 órájában ápolnak és gondoznak/gondoskodnak. Nincs szabadidejük, töltődési, pihenési lehetőségük. **Nekünk, halmozottan sérült gyermeket nevelő szülőknek folyamatos készenlét az életünk. A gyermekek/felnőttek jelentős százaléka epilepsziás, súlyos egészségügyi problémával küzd, ami állandó figyelmet igényel nappal és éjszaka. Önellátási képességük rendkívül akadályozott, minden tevékenységükben segítségre szorulnak. Vannak, akik kevésbé, vannak, akik maximális támogatást igényelnek, teljes kiszolgálásra szorulnak.** A nyilatkozó szülők 10,5 %-nak rendszeresen, 9,7 %-nak hetente 1-2 alkalommal és szintén 9,7 %-nak csak havi 1-2 alkalommal van segítsége. A segítségnyújtás a háztartási munkára (4,1%), ügyintézésre (3,3%) a sérült gyermek/személy felügyeletére (23,4%), valamint gépjárművel történő szállításra (2,5%) vonatkozik.

 A köznevelésből kikerülő felnőtt személyek bentlakásos intézményi elhelyezésére az előző válaszokból már betekintést nyertünk. **Érdekel, hogy azon szülők, akikkel otthon vannak felnőtt gyermekeik tettek-e már lépéseket az „otthonkeresés” irányába, felismerték-e már ennek szükségességét?**

A 124 családból összesen 87 fő súlyosan-halmozottan sérült felnőtt él otthon a szüleivel. Arra a kérdésemre, hogy próbáltak-e már otthont keresni számukra 32 család igennel, 40

család nemmel válaszolt. Felkínáltam „A közelben nincs bentlakásos intézmény, támogatott lakhatás, nem volt lehetőségünk tájékozódni” válaszlehetőséget és 14 család jelölte ezt válaszként. Az igen válaszok mögötti sikertelenség okaként a következőket válaszolták a szülők:

- helyhiányra /súlyos állapotára hivatkozva elutasították (15 család)
- nem tudtuk volna megfizetni (17 család)

Azok a családok akik még nem érzik szükségét, hogy lakhatásban gondolkozzanak a következőkkel indokolták:

- „Amíg bírjuk itthon szeretnénk tudni biztonságban,
- anyagilag nem engedhetjük meg magunknak,
- még várunk, de mindenképp biztonságos helyet szeretnénk számára,
- nincs a látóterünkben olyan intézmény, ahol megfelelő ellátást tudnának számára biztosítani.”

Ezek a válaszok és a következő nyitott válaszadási lehetőség, - amiben lehetőséget biztosítottam bármely gondolat közlésére, megosztására - **rávilágított és bebizonyította, hogy az elmúlt évtizedek alatt a súlyosan - halmozottan sérült felnőttek helyzete sajnos nem változott. A szülők magukra hagyva, minimális segítségre, vagy annak nélkülözésére számíthatnak a mindennapokban és folyamatosan ott lebeg a fejük/fejünk fölött a bizonytalan jövő, a Mi lesz, ha? - kérdés. Szavakkal leírhatatlan ezen családok mindennapi küzdése, fájdalma. A következő sorokban a szülők megfogalmazott gondolatait „hangosítom” ki, szó szerint idézetekkel:**

- „Szeretném biztonságban tudni a gyermekem, tehát olyan otthon lenne számára a legjobb, ami ,ha nem is engem pótol, de legalább körülbelül azt kapja, mint mellettem!
- Ha van pénz, akkor több minden van, de a jól működő szereteten alapuló közösséget nehéz pótolni. Az idő múlása a fizikai elgyengülés, már nem bírom, nincs erőm, kényszer helyzetbe hozza a családokat és akkor lépni kell, feltéve, ha van rá pénz. A beugrók közép kategóriás családoknak elérhetetlen v nagyon nehéz összespórolni az összeget.
- A hova tovább az a kérdés, ami minket szülőket folyamatosan foglalkoztat. Amíg bírom addig biztos, hogy csinálom, de ha velem történik bármi nem akarom, hogy a másik gyermekem gondoskodjon a halmozottan sérült tesójáról, így jó volna tudni, hogy lesz e valaha olyan otthon, ahol biztonságban nyugodt szívvel tudom a gyermekem ott hagyni.
- Szeretne dolgozni, de két nyelven tud beszélni és bizony esélye sincs.

- 19 éves halmozottan sérült lányunk. 2 éve kezdtük el feltérképezni a lehetőségeket, hol tudjuk elhelyezni, ha már nem bírom ellátni. Egyelőre két intézmény várólistáján van a lány, becsült bekerülési idő 10 év. (addigra közel 70 éves leszek)
- Napközibe szerettem volna, napi 4 órára beadni, de az agressziója miatt sehhol nem fogadják.
- Akinek felnőtt korú sérült gyermeke van, eljut arra a pontra amikor elgondolkodik a jövőn! Mi lesz, ha már nem bírjuk? Mi lesz, ha már nem leszünk? Nagyon fontos gondolatok! Sajnos jelen helyzetben ugyanoda lyukadunk ki, nincs közel és távol se olyan hely, ahol biztonságban tudhatnám. Nekünk volt egy próbálkozásunk Miskolcon, de sajnos kudarcba fulladt, arra jöttünk rá, hogy csak az állapotuknál fogva a legproblémamentesebb felnőtteket fogadják szívesen. Akinek pl. nincs beilleszkedési rutinja, mert soha nem volt mondjuk kollégista, nem kínlódnak vele nem próbálják meg segíteni a beilleszkedését! Így jártunk mi is!! Egy világ omlott össze akkor, azóta nem is kerestünk és nem is próbálkoztunk!! Az anyagi részéről nem is szólva, rettenetes költségek lettek volna az egyszeri beugró milliós nagyságrendű, és persze ott van még a havi illeték, melynek mértéke túlhaladja a saját jogán kapott ellátást!!! Nagyon szomorúak vagyunk, már - már kilátástalannak tűnik a helyzetünk! El vagyunk keseredve! Azért imádkozunk, hogy minél tovább bírjuk!!
- Sajnos nagyon nehéz volt, de nem megfelelő ez az intézmény.
- Olyan otthont szeretnék a fiannak, ahol gyakran látogatható, ahol vannak számára szervezett tevékenységek, ahol békében leélheti az életét. Társaságban van, de vissza is húzódhat, ha szüksége van rá. Szóval otthont szeretnék, nem intézményt.
- Olyan otthont szeretnék, ahová mindketten mehetnénk. Egyben az öregek, meg a fogyatékosok otthona is. 2 személyes szobába, ameddig lehet vele szeretnék lenni. 24 órás felügyeletet igényel. Amit felajánlottak, az borzasztó! Tovább keresek. Lehet ez a lehetőség csak az álmomban létezik.
- Nagyon kevés az információ a témában.
- A 15. kérdéshez annyit fűznék hozzá, hogy nem tudták biztosítani a támogatott lakhatásban a 24 órás felügyeletet.
- Csak annyi a gondolatom, hogy továbbra is nagyon nehéz megfelelő intézményt találni. Nem csak az én igényeim, de a sérült fiatal igényei, sőt még inkább azok számítanak. Márk volt egy évet intézetben úgy, hogy csak egy-két napot aludt bent, öt percre van tőlünk az intézet, és az utolsó félévben nem is aludt bent, de így is lelkileg megviselte. Kevés az ember és nem történik semmi. Röviden.

- A gyerek még csak 7 éves, de biztosan nem lesz képes önálló életre. Már most rettegek, mi lesz vele, ha már nem leszünk itt neki, ezért töltöttem ki. Nem látom, hogy lesz a jelenlegi állapotok mellett számára normális otthonban férőhely.
- Nem tudom ki fog a nagyfiamra vigyázni, de tény, hogy sokat gondolok rá.
- Egyedül nevelem, az apja heti 1x bevásárol- ott, ahova mi nem tudunk menni - max. 1 intézményt találtam (vidéken, de aránylag közel, egyházi, nincs napközije - beszoktatás így 0 - és kb. 2 főt fogad ebből a kategóriából kihalásos rendszerben. Esélye sincs.
- Nálunk még azt sem lehet elintézni, hogy a támogató szolgálat szállítsa a gyermeket a napközi otthonba, holott olyan gyerekeket szállítanak, akik enyhe értelmi sérültek, önellátásra képesek. Nem olyan szülőket támogatnak akik egyedülállóak, és semmi segítségük sincs.
- Több helyre és megfelelő ellátásra hatalmas szüksége van a társadalomnak.
- Súlyosan halmozottan fogyatékos gyermekek nappali és azonkívüli (TL) emberhez méltó (!) ellátását kialakítani ÁLLAMI FELADAT!!
- Más országban fejlettebb az intézményi ellátó rendszer, illetve annak finanszírozását tekintve is több állami támogatás van, akár napi, heti segítséget vagy elhelyezést tekintve.
- A közelben semmi hely, ahova járhatna emberek közé. Teljesen elszigetelődve élünk.
- Szeretnénk egy olyan intézményt, ahol bármikor fogadják a gyermeket akár éjszakai felügyelettel is alkalmanként. A szülőknek nagyon nagy szükségük lenne a napi 24 órás állandó készség mellett kikapcsolódni, segítséget megfizetni és ehhez megfelelő embert találni nagyon megterheli a családokat.
- Az oktatási rendszer, illetve az egész rendszer nincs igazán felkészülve az ilyen gyerekekre vagy felnőttekre...ha már kicsit másabb nyugtalanabb mindjárt elutasítóvá válik minden intézmény...én tudom mi lesz később a lányommal, de ameddig rajtam múlik az életszínvonala, mindent megteszek, hogy neki nyugodt békés közeget biztosítsak.
- Két halmozottan sérült gyerekem van. Keressük a lehetőséget, de sejtem, azzal leszek elégedett, aminek a létrehozásában, vezetésében részt vehetünk.
- Nagyon kellene a tudat, hogy nélkülem is emberi bánásmódban részesülne, és nem kényszeríti testvéreit, hogy feladják a normális életüket.
- Teljesen magatehetetlen beszélni nem tud, ágyhoz kötött, etetni, pelenkázni kell. Az ilyen halmozottan sérülteket még nehezebb elhelyezni!
- Nyártól lesz aktuális a nappali foglalkoztatóba kerülése, de egyelőre nincs hely. Támogatott lakhatás, ahová be is adnám, nincs a környéken.

- Sikerült 20 km-re találni támogatott lakhatást, hamarosan költözik, kérdés még hogy gyakorlatilag is megfelel majd a bentlakás követelményeinek. Papíron eddig minden követelménynek megfelelt.
- Értelmi fogyatékosok otthonában él gyermekem, nem ápoló, gondozó otthonban.
- Azért kerestünk neki otthont, hogy mi tudjunk a jövőjéről gondoskodni, hogy lássuk jó helyen lesz. Egyházi fenntartású otthonba a jelentkezése befogadva (államiba nem bízok), de még itthon van velem. Még bírom egyedül és nem vagyok képes még elengedni. (özvegy vagyok)
- A legnagyobb gond, hogy manapság semmi sem biztos. Ha találnánk is megfelelő helyet számára, semmi garancia nincs rá, hogy 10-20 év múlva is működik és megfelelő ellátásban részesül. Gyakran gondolkodom azon, vajon hány emberre kellene rábízni, hogy legalább rendszeresen legyen olyan személy, aki ránéz, nyomon követi a sorsát.
- Elrémisztenek a hírek, amik a kiszolgáltatottakat ellátó intézményekben zajló méltatlan és kegyetlen bánásmódról szólnak.
- A súlyos, halmozottan fogyatékos felnőttek számára nincs biztonságos, szeretetteljes, állami fenntartású, kis létszámú intézmény, ahová nyugodt szívvel elhelyezhető a gyermek, aki már felnőtt. Az alulfinanszírozottság az intézmények létrehozásában/kialakításában, a már működő intézmények finanszírozásában és a szociális szféra dolgozóinak méltánytalanul alacsony bérezése is közrejátszik.
- Nem látom a biztonságos környezetet idegenek körében.
- Egyre elszigetelődtünk, egyre nehezebb tenni valamit magunkért. Az apa is segítségre szorul, kerekesszékes.”

3. Összefoglalás

Nagylányunk Patrícia, magas támogatási szükségletű, ami esetében azt jelenti, hogy teljes ellátást igényel. Kerekesszékes, diagnózis alapján CP-s, (cerebral paresis) ami lehetlenné teszi, hogy kontrollálja, irányítsa a mozdulatait. Ezen túl súlyos túlmozgása is van, ami akaratlan mozgásokat eredményez, beszéde rendkívül nehezen érthető, dysarthriás. Ugyanakkor az értelmi képességei jók, érzelmi intelligenciája magas. Ezért még nehezebben viseli a mindennapok megpróbáltatásait. Az elmúlt évek történései okán vetődött fel bennem, hogy feltérképezzem a hasonló helyzetben élő családok helyzetét. Reménykedtem, talán lesz négy-öt „sikertörténet, de hamar rádöbentem ennek ellenkezőjére. Ahogy az elemzésben írtam - és a szülők is említik - elszigetelődnek ezek a családok, a társadalom peremszélére kerülnek. **A mindennapokban támasztott akadályok, az egészségügyi ellátó rendszer hiánya,** (pld.: fogászati kezelés csak a nagyvárosokban, mint Szeged, Debrecen, Kecskemét, Budapest és ott is csak várólistával lehetséges) **a kórházak felkészületlensége 1-1 halmozottan sérült személy ellátása esetén, a segítség nélküli mindennapok, a társadalmi kapcsolataink „elszegényesedése”, akadálymentes közlekedés hiánya,** (elsősorban vidéken) **a MÁV felé történő, az utazást megelőző 36 órával korábbi jelzési kötelezettség,** (ha kerekesszéssel kíván valaki utazni: <https://www.mavcsoport.hu/mav-szemelyszallitas/szolgáltatások/akadálymentes-utazas/belfold>) **) mind-mind hozzájárul ezen személyek, családok kirekesztéséhez, elszigetelődéséhez.** A 2011. évi CXC törvény 15.§ (4) bekezdése alapján a súlyosan - halmozottan sérült személyek 23 éves korig maradhatnak a biztonságos fejlesztő-nevelés oktatásban. Ha az érintett gyermek napi iskolába járással tudja teljesíteni tankötelezettségét, - mert súlyos állapotukból adódóan, sokan csak egyéni munkarendben, vagy egyéni fejlesztő nevelés-oktatásban, otthoni ellátás keretében részesülnek fejlesztésben a szakértői bizottságok által meghatározott óraszámban - akkor heti 20 órás iskolai foglalkozásra van lehetősége. **A „mi” gyermekeink - szinte kivétel nélkül - állandó támogatásra, segítségre szorulnak: étkezésben, testi szükségleteik kielégítésében, tartalmas szabadidő eltöltésben.** (Magas/fokozott támogatási szükségletűek.)

4. Helyzetjelentés a jelenlegi ellátásokról

Fejlesztő nevelés oktatás

Fejlesztő nevelés-oktatásban a KSH adatai alapján 2025/26-os tanévben kb. **2 687 gyermek** vett részt. <https://www.ksh.hu/s/kiadvanyok/oktatasi-adatok-2025-2026-elozetes-adatok/>

A gyógypedagógiai nevelési-oktatási intézményekben **működő 6 fős iskolai csoportokba a 20/2012-es EMMI rendelet egy fő nevelő oktató munkát segítő szakembert rendel.** A 2025. évi LXIX. törvény Magyarország 2026. évi központi költségvetéséről az átlagbéralapú támogatása fejezet szerint „a finanszírozott pedagóguslétszám meghatározásánál a fejlesztő nevelést-oktatást végző gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézményben **3 fő tanulónként 1 fő pedagógus után igényelhető az átlagbéralapú támogatás.**” Ez ideális, hiszen a 4-5 fős csoportok az optimálisak, viszont az egy fő nevelő-oktató munkát segítő kolléga kevés. Tekintettel a rendkívül eltérő fejlődésmentre, **6 fő halmozottan sérült** (köztük kerekesszékes, epilepsziás, pelenkás) **gyermek/gyermekek ellátásához legalább két segítő jelenlétére lenne szükség, hiszen ezen gyermeke mindegyike közvetlen támogatásra (öltözés, étkezés, mosdóhasználat) szorul, miközben folyik/folyna az oktatási feladat az öt, eltérő képességű, korosztályú tanulóval.**

Az ideális szakember szükséglet egy 6 fős fejlesztő nevelés-oktatás csoportban: két fő gyógypedagógus (törvény által biztosítva van) egy fő gyógypedagógiai asszisztens (törvény által biztosítva van), és - a jelentős gondozási feladatokra tekintettel - saját intézményi tapasztalat alapján - egy fő szociális gondozó és ápoló lenne: jelenleg hiányzik a szabályozásból A 401/2023. (VIII.30) Korm.rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról 1. melléklet B) pontja - „A nevelési-oktatási intézményekben alkalmazott nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottak finanszírozott létszáma” nem tartalmaz szociális gondozó-ápoló végzettségű szakemberre vonatkozó munkakört a kizárólag sajátos nevelési igényű gyermekeket, tanulókat nevelő-oktató iskolában.)

A fejlesztő nevelés-oktatásban a gyermekek kötelező óraszám, heti 20 óra. Ez, a napi 8 órában dolgozó szülőknek komoly problémát jelent, mert vannak olyan intézmények (hivatkozva a kötelező 20 órára) melyek nem biztosítják a du. felügyeletet. A <https://www.talajmagadra.hu/gyod> oldalon olvasható BM tájékoztatás alapján ezek a gyermekek is jogosultak 16 óráig az intézményben tartózkodni.

A fejlesztő nevelés-oktatás keretében a tanulói jogviszony legfeljebb 23 éves korig tartható fenn. **Indokolt lenne a tanulói jogviszony felső korhatárának 23 évről 25/27 évre történő emelése.**

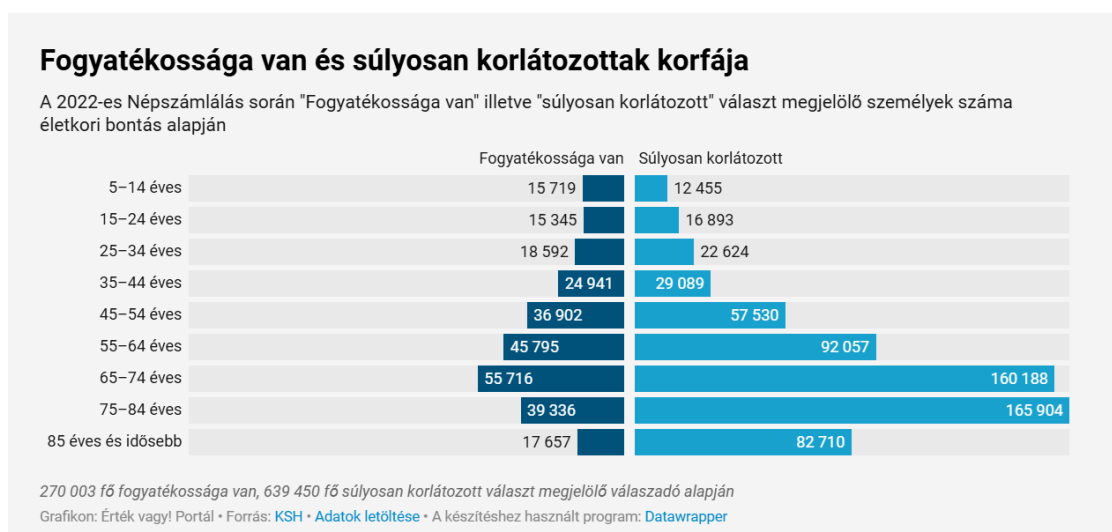
A készségfejlesztő iskolákban már érvényben lévő 25/27 éves korhatárhoz való igazítás egységesebb szabályozást teremtene, és biztosítaná, hogy az érintett gyermekek, fiatalok a köznevelési rendszer keretein belül a lehető leghosszabb ideig részesüljenek védelemben, fejlesztésben és támogatásban. **Ez a változtatás nemcsak a gyermekek életminőségét javítaná, hanem a családok számára is jelentős biztonságot és tehercsökkenést eredményezne.**

És a legfontosabb. Ezekkel a gyermekekkel, fiatalokkal, felnőttekkel nem képes mindenki foglalkozni. A legfontosabb, hogy a munkavállaló személye legyen alkalmas erre a feladatra. Az itt dolgozó kollégák naponta akár többször is át kell öltözzenek. Jelenleg nincs munkaruha pénz. Saját ruháikban, váltócipőben/papucsban végzik munkájukat. Rendkívüli fizikai, és pszichés terhelésnek vannak kitéve napi szinten.

Fogyatékosok nappali intézménye

Az igazi probléma akkor kezdődik egy család számára, amikor a magas/fokozott támogatási szükségletű gyermekek kikerülnek az iskola keretei közül. Ettől a megváltozott „státusztól” kezdve, már nem a köznevelési törvény, hanem a szociális törvény alá tartoznak. Ha van rá lehetőség, akkor „fogyatékosok nappali intézményében” tartózkodhatnak napközben. A <https://tamogatoweb.hu/nappali-ellatasok/> oldalon az olvasható, hogy az országban működő nappali ellátó intézmények száma megközelíti az 1 900-at, a férőhelyek száma pedig a 70 ezret. A fogyatékos emberek számára nyújtott nappali ellátás az intézmények mintegy 18%-át, a férőhelyek 14%-át fedi le.

A https://ertekvagy.hu/en/-/nepszamlalas-2022_2?utm_source oldalon a 2022-es népszámláláson a következő adatok láthatók:

Az eltérés a 70 000 fős nappali intézményi férőhelyhez képest jelentős, még úgy is, hogy a közép korosztálytól – bejósolhatóan - többen az idősek nappali ellátását is igénybe veszik. Amikor egy nappali intézménybe felvesznek egy fiatalot, - jó esetben 18 éves kort követően – ő évtizedekig lesz az intézmény ellátottja. Ez azt jelenti, hogy hosszú évekig nem tudnak új gondozottat felvenni. Ha mégis van egy-két szabad hely a már működő nappali intézményekben, akkor szívesebben vesznek föl önellátásra, munkavégzésre képes fiatalokat. Így szorulnak ki a magas/fokozott támogatási szükségletű személyek az ellátó rendszerből. Szinte kivétel nélkül mindenhol várólista van, mert csak egy-egy fiatal „távozása” után üresedik meg egy-egy hely. Ennek ellenére, jelenleg nincs lehetőség (esetleg egyedi kérelemmel) új, fogyatékosok nappali intézményének létrehozására, mert nincs úgynevezett befogadás, ami nem más, mint a területi lefedettségét figyelembe vevő finanszírozási rendszerbe történő befogadás. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300369.kor> Az EGYMI-k évenkénti adatszolgáltatásával előre lehetne kalkulálni azokkal a „gyerekekkel”, akiknek - kikerülve a köznevelés rendszeréből - nappali intézményre lenne szükségük. A nappali intézményeknek a bővítésével a szülők is 8 órás munkát tudnának vállalni, és nem csak a GYOD maradna számukra „kereseti lehetőségként”.

Az 1/2000 (I.7) SzCsM rendelet 2. számú melléklete rendelkezik „a személyes gondoskodás formáinak szakmai létszámnormái”-ról. **A II. pont: Fogyatékosok személyek ellátása/nappali intézmény oszlopában 1 fő int.ézményvezetőt és 50 fő ellátottra 8 fő segítőt finanszíroz. Ez azt jelenti, hogy 1 fő súlyosan, halmozottan sérült személyhez 0,16 gondozót rendel a szabályozás.** A „fogyatékos személyek nappali intézményében” hat-nyolc fős gondozási csoportot kell kialakítani. A gondozási csoportok kialakítása során figyelemmel kell lenni az ellátást igénybe vevők életkorára és fejlettségi szintjére. (1/2000 SZCsM rendelet 82. § (1)) A szociális intézményben az elhelyezést igénybe vevő súlyos gyermekeket ellátó csoport maximális létszáma nyolc fő, ami, - ha a fenti számítást követjük – **1,28 fő gondozót jelent a nyolc magas/fokozott támogatási szükségletű személyek ellátáshoz, akik, az esetek jelentős százalékában mozgásukban is korlátozottak, sokszor magatehetetlenek, teljes ellátásra szorulnak.** De, nem csak őket kell támogatni, hanem a súlyos, értelmileg akadályozott fiatalokat is, akik az önellátásban gyakran ugyanolyan kiszolgáltatásra szorulnak, mint egy mozgásában korlátozott személy. **Gyakorlatban megvalósíthatatlan, hogy - felfelé kerekítve a segítők létszámát - 2 gondozó lelkiismeretesen, emberi körülmények között tudjon napi szinten ápolni, gondozni nyolc, magas/fokozott támogatási szükségletű személyt. Ezen túl a dolgozók lehetnek betegek, elmehetnek szabadságra és ebben az esetben 1!! szakember marad nyolc sérült személy gondozására. Ez a létszám talán az önellátásra képes, enyhén**

sérült személyek ellátásához elegendő. Pozitív irányú differenciálást, plusz humán erőforrást kell biztosítani a magas/fokozott támogatási szükségletű súlyosan-halmozottan sérült, autizmussal élő, fiatalok ellátása során.

A legmegnyugtatóbb, minden érintett - ellátó szakemberek, szülők és elsődlegesen az érintett fiatalok – számára az lenne, ha a köznevelésből kikerülve, **fejlesztő ellátásban maradhatnának változatlan (6 főre 2 segítő munkatárs) vagy az emberi élethez méltó ellátás, - a távollévő kollégák helyettesítése céljából - érdekében egy-két fővel magasabb humán erőforrás finanszírozással.** Sajnos ezek a fiatalok, a 23 éves kor betöltésével, a köznevelés rendszeréből kikerülve, **nem „gyógyulnak meg”, nem lesznek ügyesebbek.**

Támogatott lakhatás (TL)

A támogatott lakhatás a fogyatékossgal élő személyek számára biztosított korszerű szociális ellátási forma, amely a nagy létszámú intézményi ellátás helyett kisebb, családiasabb közösségben biztosít lakhatást és személyre szabott támogatást az érintettek számára. A hatályos szabályozás alapján támogatott lakhatás legfeljebb 6–12 fő számára nyújtható lakásban vagy házban, illetve legfeljebb 50 fő számára kialakított lakócentrum formájában. A szolgáltatás célja, hogy az ellátott személyek szükségleteikhez igazodó segítség mellett a lehető legönállóbb, ugyanakkor biztonságos életet élhessenek. A magas támogatási szükségletű személyek esetében azonban mindez kizárólag megfelelő humán erőforrás, folyamatos felügyelet és speciális szakmai támogatás biztosítása mellett valósítható meg. Ahogy a kérdőívek feldolgozása is mutatja, sajnos az idő múlásával, a szülők is kiszolgáltatott helyzetbe, támogatásra szorúlnak.

A támogatott lakhatás esetében hasonló súlyos problémákkal szembesülünk, mint a nappali intézmények esetén. Annyival azonban „szerencsésebb a helyzet”, hogy nincs „befogadás”, vagyis azon magánszemélyek, civil, állami vagy egyházi szervezetek akik szeretnének és van lehetőségük új intézményeket létrehozni, azok megtehetik.

Ami „érdekes”, hogy az 1/2000 SzCsM rendelet 2. számú melléklete „A személyes gondoskodás formáinak szakmai létszámnormái” II/2. fejezetében az intézményvezetőkön kívül és az esetmenedzseren kívül nem határoz meg más segítő végzettségű szakemberszükségletet, miközben azokban az intézményekben, amelyek már nem hozhatók létre, csak maximum férőhelybővítést lehet igényelni, (ápolást-gondozást nyújtó intézmény,

átmeneti ellátást nyújtó intézmény rehabilitációs intézmény, ápoló-gondozó célú lakóotthon, rehabilitációs célú lakóotthon) továbbra is szerepelnek a segítő munkakörök.

A TL-ben Szt. 75.§ (2) bekezdés a) - d) pontjai szerint kötelező szolgáltatási elemeket kell biztosítani: étkeztetés, gondozás, készségfejlesztés, pedagógiai-, gyógypedagógiai segítségnyújtás, háztartási vagy háztartást pótló segítségnyújtás, felügyelet, szállítás. Az ellátás szükségességének mértékét egy komplex támogatási szükségletfelméréssel végzik. Az 1/2000 SzCsM rendelet 110/C. § (1) részletezi azokat a területeket, melyre a komplex szükségletfelmérés kiterjed. **A (3) bekezdés szerint: „fokozott támogatási szükséglettel rendelkező fogyatékos személynek minősül az a személy, aki a szociálpolitikáért felelős miniszter által meghatározott, a Szociális Ágazati Portálon közzétett Összegző lap II. pont I. Személyi higiéné, II. Személyi függetlenség, III. Mobilitás kategóriák közül legalább két kategóriában teljes támogatást igényel”**

Humánerőforrás problémák és finanszírozás

A finanszírozott segítő munkaköröket (ami nem nyújt stabilitást mert évenként változhat) **és létszámot a 2025.évi LXIX. törvény Magyarország 2026. évi központi költségvetéséről szóló törvény 50. pont: „Bértámogatás jogcímen, 50.2.2. Finanszírozás szempontjából elismert létszám: négy ellátottra egy fő segítőt rendel.**

Számítási képlet: $Gsz = L/4 * Kszl$, ahol:

Gsz = adott évre számított, elismert segítő munkatársak szolgáltatásonkénti együttes létszáma, szolgáltatásonként egész számra felfelé, illetve helyettes szülői ellátás esetén két tizedesre kerekítve,

L = adott évre elismert 50.4. pont szerinti összes ellátotti létszám **(négy fő)**

Kszl = szerinti szolgáltatásbiztosításához kapcsolódó korrekciós szorzószám, fokozott támogatási szükséglet esetén: 1,5; autista diagnózisú személyek esetén: 1,7.

(A korrekciós 1,7 -es szorzószámot a mozgásukban súlyosan akadályozott személyek esetében is erősen javasolt - lett volna eddig is - alkalmazni, hiszen mozgásukhoz alpból két segítőre van szükség.)

Tehát, jelenleg a négy fokozott támogatási szükségletű személy esetében 1,5 segítőt, ha az érintettek még autizmus diagnózissal is rendelkeznek, akkor négy személy után 1,7 segítőt finanszíroz a törvény.

Ha „csak” fokozott támogatási szükségletű személyekkel számolunk, - autista diagnózis nélkül - akkor a segítő létszám nyolc fős támogatott lakhatás esetén: 3 fő, ha mindannyian autizmus diagnózissal élnek, akkor: 3,4 fő.

Képzjük el ezt a mindennapokban, ahol egy támogatott lakhatásban 4 teljes kiszolgálásra szoruló pl. kerekesszékes gondozott, és 4 súlyos autista fiatal van „otthon”. A 3,4 segítő, - lefelé kerekítve 3 - több óra hossza alatt végez a fiatalok étkeztetésével, fürdetésével. És optimális esetben a hosszú várakozás miatt egyetlen gondozott sem veszi el a türelmét és kerül erőteljes viselkedési krízisbe. Ezzel a létszámmal nem tervezhető a munkavállalók szabadsága, az esetleges betegségek, vagy bármilyen ok, amiért valamelyik munkavállaló nem tudja felvenni a munkát. (Esetleg ezek párhuzamosan is jelentkezhettek) Ebben az esetben már csak 2, vagy extrém esetekben 1 fős személyzet „látja el” a nyolc fokozott támogatási szükségletű fiatalot. Hosszútávon ilyen fizikai, és szellemi leterhelést senki nem tud, és nem is akar végezni. És így már érthető is, miért van ennyire kevés fokozott támogatási szükségletű személy a támogatott lakhatásokban. **A legtöbb fenntartó nem vállalja a felelősséget, a jelenlegi normatíva keretből nem tudja biztosítani a kellő szakember szükségletet. Így maradnak magukra a kétségbeesett családok.**

A 8 fős fokozott támogatási szükséglet személyre – szabadságok és betegségek esetén is - legalább 4 ellátást végző segítőt kell biztosítani. Így is történhetnek váratlan dolgok (egyszerre 2 kolléga betegszik meg) de könnyebb lenne szervezni a mindennapokat, kiszámíthatóbb, méltóbb lehetne az ellátás. Ebben az esetben talán több fenntartó vállalkozna a magas támogatási szükségletű személyek támogatott lakhatásba történő felvételére.

A Szt. 117/C. § (1) „Tartós bentlakásos intézmény esetén – a rehabilitációs intézmény, a hajléktalanok otthona és a rehabilitációs célú lakóotthon kivételével – a fenntartó meghatározhatja azokat a férőhelyeket, amelyek betöltése esetén **belépési hozzájárulást kell fizetni.** Egyházi és nem állami fenntartó esetén ezek aránya az intézmény férőhely számának 50%-át nem haladhatja meg. **(2) A belépési hozzájárulás legmagasabb összege nyolcmillió forint.** A belépési hozzájárulás összege évente egyszer változtatható meg.”

Jelenleg is vannak olyan egyházi és civil intézmények, akik ehhez közelítő összeggel vesznek fel ellátottakat, és a **havi költség is több százezer forintban van meghatározva.** Azok a szülők,

akik egész életüket a gyermek ápolására fordították ezen összegek töredékrészét sem képesek kifizetni. Ezért is rendkívül fontos, hogy minél több államilag támogatott lakhatás jöjjön létre, hogy a szülők többsége idős korára ezt a szolgáltatást igénybe tudja venni. Ha lenne elegendő, és emberhez méltó intézményi férőhely, - a Szt. törvény 117. § (2a) szabályozza, hogy „a személyi térítési díj nem haladhatja meg az ellátott havi jövedelmének 80%-át -” akkor több család nyugodt szívvel választaná ezt az opciót.

Abban az esetben, ha a szülők megengedhetik maguknak, hogy bekerülési költséget fizessenek a támogatott lakhatásba, és még a havi díjat is tudják hosszú évekig finanszírozni, joggal merül fel a kérdés, hogy mi történik az érintett magas/fokozott támogatási szükségletű személlyel, ha a szülők eltávoznak-e földi világból? Továbbszáll a család többi tagjára a fizetési kötelezettség? Optimális az lenne, ha az állam ebben az esetben plusz normatívával támogatná a civil fenntartót, és a továbbiakban - a jelenlegi jogszabályi kereteknek megfelelően – a gondozott havi jövedelmének a 80%-át térítené meg a lakhatásért.

Gyermekek Otthongondozási Díja (GYOD) kérdése

Azoknak a szülőknek, akiknek a gyermeke annyira súlyos állapotú, hogy a mindennapi iskolába járást nem tudja teljesíteni, vagy a köznevelés rendszeréből kikerülve a felnőtt gyermeküket nem tudják nappali intézménybe elhelyezni, nem marad választás, csak az otthoni, 0-24-órás ápolás és gondozás, és a GYOD igénylése. **Azonban, ha 20-30 év gondozás után a szülő sem fizikailag, sem pszichésen nem képes tovább a gondozási feladatoknak eleget tenni, és sikerül a felnőtt gyermekének bentlakásos ellátást találni, megszűnik a GYOD lehetősége.** Ott marad a szülő, minden bevételi forrás nélkül. Ezért is lenne szükség a magas/fokozott támogatási szükségletű gyermekek/felnőttek teljes körű intézményi ellátására, hogy a szülők tudjanak munkát vállalni, és ne kerüljenek lehetetlen helyzetbe. És sajnos ebből következik az is, hogy szükség esetén sem kéri a szülők tanköteles korú gyermeküknek a kollégiumi elhelyezést, mert, ha kollégista a gyermek megszűnik a gyermek után járó GYOD ellátás. Az a szülő, aki hosszú évek óta otthon a gyermek gondozásával mindennapjait, nagyon nehezen helyezkedik el a munkaerő piacon. Továbbá, azokra az idősödő, idős szülőkre is gondolni kellene, plusz anyagi juttatásban részesíteni őket, akik soha nem voltak jogosultak GYOD-ra (régén még nem volt ez a lehetőség) végigdolgozták az életüket, és most a kevés nyugdíjból (sok esetben a 150 000 Ft-ot sem éri el) a gyermek fogyatékosági támogatásából, nyugdíjából (összesen kb. 100-120 ezer Ft) kénytelenek eltartani magukat, ápolni, gondoskodni felnőtt gyermekükről.

5. A teljesség igénye nélküli javaslatok, fejlesztési irányok

- A fejlesztő nevelés-oktatásban a segítők létszámának bővítése, a szociális gondozó-ápoló munkakör bevezetése, munkaruha pénz, szupervízió biztosítása.
- A rászoruló arányához mérten a magas támogatási szükségletű fiatalok számára a nappali intézmények -, és a támogatott lakhatás férőhelyeinek bővítése, az emberhez méltó szakemberszükséglet / normatíva biztosítása.
- A nappali intézmények területi, befogadási kérdésének rendezése.
- A magas támogatási szükségletű személyek támogatott lakhatásával egy helyrajzi számon nappali intézmény működési lehetőségének biztosítása, hiszen van, akit az udvarról nem lehet az utcáig kivinni, de az ismert, megszokott területen biztonságban érzi magát.
- Családtámogató, átmeneti tehermentesítő szolgáltatások bevezetése.
- Államilag támogatott szállítás.
- A már nyugdíjas szülők (akik nem jogosultak a GYOD-ra) csak saját nyugdíjukból élnek a halmozottan sérült gyermekük 0-24-es ellátásáért nem kapnak anyagi hozzájárulást.
- GYOD kérdés.
- Legalább megyeszékhelyenkénti altatásos fogászati ellátás biztosítása. (https://efoesz.hu/wp-content/uploads/2025/10/fogaszati_ellatasok-EFOESZ-2025.pdf)
- Középületek akadálymentesítése.
- Kerekesszékesek vonattal történő utazásának életszerű támogatása. (Ne legyen elvárás, több nappal előtte bejelenteni, hogy utazni szeretnének. **Ez (is) jelenleg hátrányos megkülönböztetés.** Mindenkit megillet az utazáshoz kapcsolódó szabad, azonnali döntés.
- Gondnokság alá helyezés kérdésének felülvizsgálata - jelenleg a szülőnek be kell perelnie a saját gyermekét. Súlyosan-halmozottan sérült fiatalok esetében ne legyen kötelező a megalázó bírósági procedúrán a fiatalnak is részt venni, a gyermeket a bíróságra bevinni.
- Rehabilitációs segédeszközök várólistájának mérséklése, minőségi termékek (pelenkák) közgyógyellátási biztosítása.
- Bármilyen fényképes, hivatalos irat elkészítéséhez a szülő által vitt halmozottan sérült/magas támogatási szükségletű személy fotójának elfogadása. (Sok gyermek nehezen vagy egyáltalán nem mozdítható).

Azon munkatársak részére, akik vállalják ennek a nehéz célcsoportnak az ellátását, akár az oktatásban, akár a szociális szférában, javasolt plusz anyagi hozzájárulással megbecsülni, elismerni azt a napi szintű fizikai, és pszichés munkát/terhelést, amit önként

végeznek. De vonatkozik ez a tartós ápolást biztosító egészségügyi dolgozókra is. Az állam hosszútávú garanciális elem beépítésével biztosítaná ezen szervezetek számára a működéshez szükséges plusz forrásokat. Ezen feltételek fennállása esetén az alulról jövő szerveződések célba érnének. A változások elindításához, az új rendszer kialakításához valódi párbeszédre van szükség a célcsoport, a szakemberek (fenntartók), valamint a kormányzati szervek között.

6. Társadalmi öszkép

A kérdőívek feldolgozása során újra és újra ugyanaz a mondat fogalmazódott meg bennem: ezek a családok nem különleges bánásmódot kérnek. **Nem kivételeket, nem sajnálatot, nem együttérző szavakat várnak. Csupán biztonságot szeretnének.** Biztonságot azoknak a gyermekeknek, akik felnőtté váltak ugyan, de életük minden percében támogatásra szorulnak. Biztonságot azoknak a szülőknek, akik évtizedeken át, sokszor segítség nélkül, erejükön felül gondoskodnak gyermekükről. És biztonságot arra az időre is, amikor már nem lesznek képesek tovább vinni ezt a terhet. A felmérés válaszai egyértelműen megmutatták, hogy a magas támogatási szükségletű emberek és családjaik ma Magyarországon gyakran láthatatlanul élnek. **Sok esetben elszigetelődve, minimális segítséggel, folyamatos bizonytalanságban próbálják megszervezni mindennapjaikat. Miközben a szülők öregszenek, erejük fogy, a kérdés egyre sürgetőbbé válik: Mi lesz velük akkor, amikor már nem lesz, aki gondoskodik róluk?** A jelenlegi ellátórendszerben dolgozó szakemberek elhivatottsága megkérdőjelezhetetlen, ugyanakkor a férőhelyhiány, az alulfinanszírozottság és a humán erőforrás-hiány miatt a rendszer sok esetben nem képes valódi biztonságot nyújtani a legsúlyosabb állapotú emberek számára. Pedig minden embernek joga van az emberhez méltó élethez. Akkor is, ha nem tud beszélni. Akkor is, ha kerekesszékekben él. Akkor is, ha egész életében mások támogatására szorul. **A magas támogatási szükségletű emberek jövője nem maradhat kizárólag az idősödő szülők vállán. Ezek a családok nem sajnálatot kérnek, hanem biztonságot, tervezhetőséget és emberhez méltó jövőt.**

Magyarország 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról **legfőbb célja, hogy garantálja minden ember alapvető jogát az egyenlő méltóságú élethez különös tekintettel a társadalmilag kiszolgáltatott vagy hátrányos helyzetű csoportokra.**

Magyarországon a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezményt az Országgyűlés a 2007. évi XCII. törvénnyel ratifikálta, és hirdette ki. **Ez a nemzetközi szerződés**

garantálja a fogyatékosággal élők számára a többi emberrel azonos jogokat és esélyegyenlőséget.

Vajon mikor jön el az az idő, amikor a jogszabályokban megfogalmazott emberi méltóság és biztonság végre nemcsak ígéret lesz, hanem valódi kapaszkodó ezeknek a családoknak?

7. Zárszó

Végtelenül hálás vagyok minden érintett családnak, hogy megtiszteltek bizalmukkal és kitöltötték a kérdőívet. Ezelőtt pontosan 15 évvel a fejlesztő iskolai oktatás kezdetén készítettem szakdolgozatomat és ugyan ezek a problémák, súlyos gondok nyomták a szülők vállát. **Az idő telik a szülők felett, már sokan ők maguk is támogatásra szorulnának. Sajnos, bármily fájdalmas kimondani, a tapasztalatok azt igazolják, hogy a jelen, komor jövőképet sejtet a magas/fokozott támogatási szükségletű felnőtt személyeknek. Várólista van országszerte, nem csak az újabb intézményekben, de a régi, nagy létszámú szociális intézményekben is. Muszáj, - ahogy írtam életbevágó - felülvizsgálni a felnőtt fogyatékosügyben eddig elért „eredményeket”, lehetőségeket.** Ezen kívül, rendkívül fontos lenne a társadalmi szemléletváltás. Ezért is vállalkoztam arra, hogy életünkről blogot vezessek, (<https://www.alepatricia.hu/>) hogy a közösségi oldalunkon (Ale Patrícia „Testbörtönben” az élet) folyamatosan jelen legyünk. **Fontos ennek az ügynek a tényleges támogatása, ami emberhez méltó körülményeket biztosít a legkiszolgáltatottabb célcsoportnak.** Mert önként, fáradságot nem ismerve ápoljuk, gondoskodunk felnőtt gyermekeinkről, elviseljük a folyamatos nyomasztó gondolatokat, ha kell lemondunk mindenről. **De, mi is arra vágyunk idős napjainkra, mint minden tipikusan fejlődő gyermeket nevelő család: biztonságban tudni legföltettebb kincsünket. Nem különleges bánásmódot kérünk. Csak biztonságos jövőt azoknak, akik önállóan soha nem tudják majd képviselni saját érdekeiket. Rendíthetetlenül küzdünk gyermekeink emberi méltóságáért.**

Köszönettel tartozom **Kádasné Öreg Juliannának**, a Magyar Pünkösdi Egyház Dél-Alföldi Intézményműködtető Központ Humán Szolgáltató Központ szakmai vezetőjének, valamint **Tóthné Bertalan Juliannának** az Esély Pedagógiai Központ Óvoda, Általános Iskola, Szakiskola, Készségfejlesztő Iskola, Kollégium és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény fejlesztő nevelés-oktatás intézményegység-vezetőjének szakmai javaslataikért és támogató együttműködésükért.

Felhasznált irodalom, jogszabályok

A sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvei.

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok/

<https://www.alepatricia.hu>

https://ertekvagy.hu/en/-/nepszamlalas-2022_2?utm_source

<https://www.talajmagadra.hu/gyod>

<https://tamogatoweb.hu/nappali-ellatasok/>

<https://www.mavcsoport.hu/mav-szemelyszallitas/szolgalattasok/akadalymentes-utazas/belfold>

1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról.

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300003.tv>

1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről.

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv><https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0000001.scm>

369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300369.kor>

2024. évi XC. Magyarország 2025. évi központi költségvetéséről szóló törvény

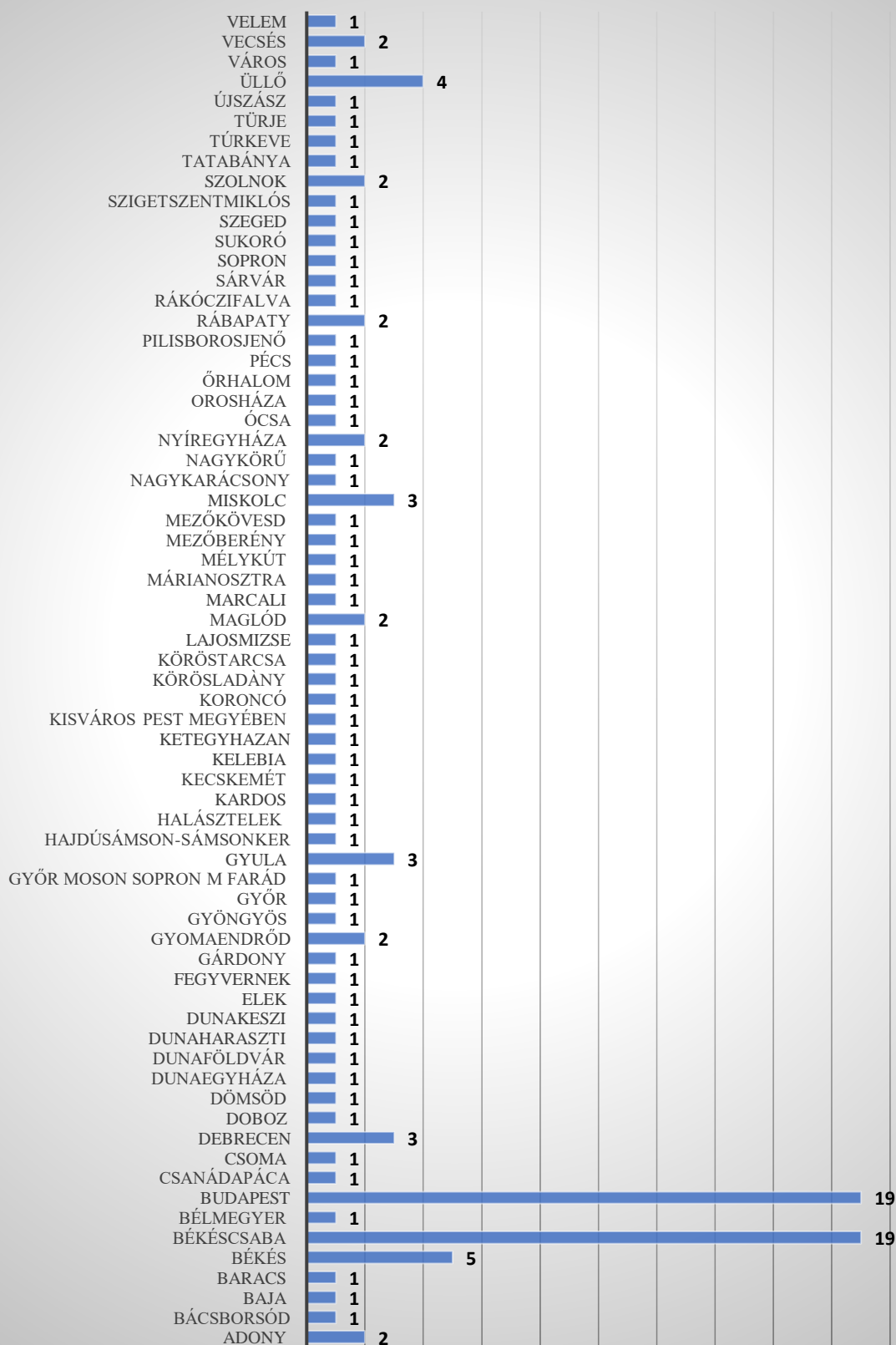
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2400090.tv>

2025. évi LXIX. törvény Magyarország 2026. évi központi költségvetéséről szóló törvény

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2500069.tv> (Támogatások megállapításának, felhasználásának és elszámolásának szabályai: 7. 1.1.5. Gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézményben és az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózaton foglalkoztatott pedagógusok átlagbéralapú támogatása jogcím, 7.2 -es pont)

1. sz. melléklet

1. Településenkénti kitöltők létszáma

18-23 éves korosztály (2. sz. melléklet)

Békéscsaba	18-23	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	fejlesztő nevelés-oktatás
Békéscsaba	18-23	értelmileg akadályozott, mozgássérült, egyéb:	fejlesztő nevelés-oktatás
Békéscsaba	18-23	értelmileg akadályozott, autista	fejlesztő nevelés-oktatás
Budapest	18-23	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	fejlesztő nevelés-oktatás
Budapest	18-23	verbális kommunikációjában akadályozott, autista	fejlesztő nevelés-oktatás
Debrecen	18-23	egyéb:	fejlesztő nevelés-oktatás
Debrecen	18-23	értelmileg akadályozott, mozgássérült	fejlesztő nevelés-oktatás
Doboz	18-23	értelmileg akadályozott, egyéb:	fejlesztő nevelés-oktatás
Kardos	18-23	autista	fejlesztő nevelés-oktatás
Lajosmizse	18-23	értelmileg akadályozott, mozgássérült	fejlesztő nevelés-oktatás
Nyíregyháza	24-25	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	fejlesztő nevelés-oktatás
Sopron	18-23	értelmileg akadályozott, mozgássérült	fejlesztő nevelés-oktatás
Szeged	18-23	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott	fejlesztő nevelés-oktatás
Tatabánya	18-23	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, egyéb:	fejlesztő nevelés-oktatás
Üllő	18-23	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	fejlesztő nevelés-oktatás
Üllő	18-23	értelmileg akadályozott, mozgássérült, autista	fejlesztő nevelés-oktatás
Egyéni munkarendben jogviszonyukat teljesítő tanulók			
Adony	18-23	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	fejlesztő nevelés-oktatás
Békéscsaba	18-23	tanulásban akadályozott	fejlesztő nevelés-oktatás
Békéscsaba	18-23	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, érzékszervi sérült (látás, hallás)	fejlesztő nevelés-oktatás

Dömsöd	18-23	értelmileg akadályozott, autista	fejlesztő nevelés-oktatás
Békéscsaba	18-23	értelmileg akadályozott, mozgássérült	Készségfejlesztő iskolába jár.
Békéscsaba	18-23	értelmileg akadályozott	Készségfejlesztő iskolába jár.
Békéscsaba	18-23	értelmileg akadályozott, mozgássérült, egyéb:	készségfejlesztő iskolába jár
Békéscsaba	18-23	értelmileg akadályozott, autista	Készségfejlesztő iskolába jár.
Budapest	18-23	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, érzékszervi sérült (látás, hallás), autista, egyéb:	Készségfejlesztő iskolába jár.
Csanádapáca	18-23	autista	Készségfejlesztő iskolába jár.
Gyomaendrőd	18-23	értelmileg akadályozott	Készségfejlesztő iskolába jár.
Gyöngyös	18-23	értelmileg akadályozott	Készségfejlesztő iskolába jár.
Kétegyháza	18-23	értelmileg akadályozott, autista	Készségfejlesztő iskolába jár.
kisváros Pest megyében	18-23	értelmileg akadályozott, autista	Készségfejlesztő iskolába jár.
Marcali	18-23	értelmileg akadályozott, érzékszervi sérült (látás, hallás)	Készségfejlesztő iskolába jár.
Mezőkövesd	18-23	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott	Készségfejlesztő iskolába jár.
Orosháza	18-23	értelmileg akadályozott, mozgássérült, érzékszervi sérült (látás, hallás)	Készségfejlesztő iskolába jár.
Békéscsaba	18-23	értelmileg akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Bélmegyer	18-23	autista	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
B.	18-23	értelmileg akadályozott, mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	18-23	autista	Fogyatékosok ápoló gondozó otthonában van.
Gyula	18-23	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, autista	Fogyatékosok ápoló gondozó otthonában van.

Köröstarcsa	18-23	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott	Fogyatékosok ápoló gondozó otthonában van.
Békéscsaba	18-23	autista	A családdal van itthon.
Dunaföldvár	18-23	mozgássérült,	A családdal van itthon.
Koroncó	18-23	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, autista	A családdal van itthon.
Márianosztra	18-23	értelmileg akadályozott	A családdal van itthon.
Üllő	18-23	ép intellektusú	A családdal van itthon.
Vecsés	18-23	értelmileg akadályozott, autista	A családdal van itthon.
Velem	18-23	értelmileg akadályozott, egyéb:	A családdal van itthon.

24-25 éves korosztály (3. sz. melléklet)

Békéscsaba	24-25	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, autista	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Nagykarácsony	24-25	értelmileg akadályozott, mozgássérült, érzékszervi sérült (látás, hallás)	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Sziget-szentmiklós	24-25	értelmileg akadályozott, mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Békéscsaba	24-25	értelmileg akadályozott	Készségfejlesztő iskolába jár.
Budapest	24-25	értelmileg akadályozott, mozgássérült	Készségfejlesztő iskolába jár.
Győr	24-25	értelmileg akadályozott	Készségfejlesztő iskolába jár.
Mélykút	24-25	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott	Készségfejlesztő iskolába jár.
Kecskemét	24-25	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, autista	A családdal van itthon.
Rákóczi falva	24-25	értelmileg akadályozott, érzékszervi sérült (látás, hallás), autista	A családdal van itthon.
Üllő	24-25	értelmileg akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.

26-30 éves korosztály (4. sz. melléklet)

Baracs	26-30	értelmileg akadályozott, mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Békés	26-30	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Békés	26-30	értelmileg akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Békéscsaba	26-30	értelmileg akadályozott, mozgássérült	fogyatékosok nappali intézményébe jár
Békéscsaba	26-30	értelmileg akadályozott, autista	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	26-30	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült,	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	26-30	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában, autista	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	26-30	értelmileg akadályozott, érzékszervi sérült (látás, hallás)	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	26-30	értelmileg akadályozott, mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Kelebia	26-30	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Sukoró	26-30	értelmileg akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Szolnok	26-30	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült, érzékszervi sérült (látás, hallás)	Fogyatékosok nappali intézményébe jár
Szolnok	26-30	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Újszász	26-30	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, érzékszervi sérült (látás, hallás), autista	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Békés	26-30	értelmileg akadályozott	A családdal van itthon.

Békés	26-30	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.
Békés	26-30	értelmileg akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.
Békéscsaba	26-30	értelmileg akadályozott, mozgássérült, verbális kommunikációjában akadályozott,	A családdal van itthon.
Budapest	26-30	értelmileg akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.
Dunaharaszti	26-30	értelmileg akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.
Elek	26-30	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült, érzékszervi sérült (látás, hallás), egyéb:	A családdal van itthon.
Körösladány	26-30	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, autista	A családdal van itthon.
Maglód	26-30	verbális kommunikációjában akadályozott, érzékszervi sérült (látás, hallás)	A családdal van itthon.
Miskolc	26-30	mozgássérült	A családdal van itthon.
Miskolc	26-30	mozgássérült	A családdal van itthon.
Ócsa	26-30	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott	A családdal van itthon.
Vecsés	26-30	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.

30-40 éves korosztály (5. sz. melléklet)

Adony	30-40	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, érzékszervi sérült (látás, hallás), autista	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Békéscsaba	30-40	értelmileg akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Békéscsaba	30-40	ép intellektusú, mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	30-40	ép intellektusú, mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.,
Budapest	30-40	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, érzékszervi sérült (látás, hallás)	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	30-40	értelmileg akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	30-40	mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	30-40	mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	30-40	értelmileg akadályozott, mozgássérült, érzékszervi sérült (látás, hallás)	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Gárdony	30-40	értelmileg akadályozott, mozgássérült, érzékszervi sérült (látás, hallás)	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Győr Moson Sopron M Farád	30-40	értelmileg akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Gyula	30-40	értelmileg akadályozott, mozgássérült	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Maglód	30-40	érzékszervi sérült (látás, hallás)	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Nagykőrű	30-40	értelmileg akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Nyíregyháza	30-40	értelmileg akadályozott, autista	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.

Pécs	30-40	értelmileg akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	30-40	verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült, egyéb:	Fogyatékosok ápoló gondozó otthonában van, 50 km-es körzetben.
Békéscsaba	30-40	autista	Fogyatékosok ápoló gondozó otthonában van. 200 km-en túl.
Órhalom	30-40	értelmileg akadályozott	A családdal van itthon.
Bácsborsód	30-40	értelmileg akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.
Baja	30-40	értelmileg akadályozott	A családdal van itthon.
Budapest	30-40	értelmileg akadályozott, autista	A családdal van itthon.
Budapest	30-40	értelmileg akadályozott, érzékszervi sérült	A családdal van itthon.
Debrecen	30-40	értelmileg akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.
Dunaegyháza	30-40	autista	A családdal van itthon.
Gyomaendrőd	30-40	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.
Mezőberény	30-40	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.
Miskolc	30-40	értelmileg akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült, érzékszervi sérült (látás, hallás)	A családdal van itthon.
Sárvár	30-40	mozgássérült	A családdal van itthon.
Rábapaty	30-40	mozgássérült, egyéb:	A családdal van itthon.
Türje	30-40	értelmileg akadályozott, autista	A családdal van itthon.
Rábapaty	30-40	mozgássérült, egyéb:	Támogatott lakhatásba sikerült elhelyezni.
Dunakeszi	30-40	értelmileg akadályozott, autista	Támogatott lakhatásba sikerült elhelyezni.

40-50, 50-60 éves korosztály (6. sz. melléklet)

Budapest	40-50	értelmileg akadályozott	A családdal van itthon.
Csoma	40-50	mozgássérült, érzékszervi sérült (látás, hallás)	A családdal van itthon.
Fegyvernek	40-50	egyéb:	A családdal van itthon.
Halásztelek	40-50	értelmileg akadályozott, tanulásban akadályozott, verbális kommunikációjában akadályozott, mozgássérült	A családdal van itthon.
Pilisborosjenő	50-60	értelmileg akadályozott, mozgássérült, autista	A családdal van itthon.
Gyula	50-60	értelmileg akadályozott	Fogyatékosok nappali intézményébe jár.
Budapest	50-60	értelmileg akadályozott, mozgássérült,	A családdal van itthon.